

*Klimautfordringer og sikkerhetisering
i den politiske prosessen*

Universitetet i Stavanger

Bacheloroppgave i statsvitenskap
Universitetet i Stavanger

Vilde Sætra Lund
Studentnummer: 256118

Veileder: Thomas Michael Sattich

Lvert dato: 12.05.2022
Antall ord: 8752

Sammendrag

De siste årene har klimaforandringer blitt ansett som et presserende sikkerhetsproblem, og det har blitt tegnet et dramatisk bilde av klimasituasjonen av FNs klimarapport og andre miljøvernorganisasjoner. På bakgrunn av dette har formålet med oppgaven vært å undersøke om klimautfordringene i Norge har blitt sikkerhetisert. I oppgaven tar jeg utgangspunkt i Københavnerskolen sin teori om begrepet *sikkerhetisering* for å kunne svare på problemstillingen. De beskriver det som en prosess hvor et objekt først har blitt sikkerhetisert dersom det er innført ekstraordinære tiltak, parallelt med at det har oppnådd en aksept fra offentligheten. Dersom objektet er sikkerhetisert så har et problem beveget seg forbi den «normale» politiske prosessen. Begrepet sikkerhetisering er ikke nødvendigvis gjenkjennelig fra dagligtalen, men det har gradvis blitt innarbeidet godt i fagmiljøer som har denne problemstillingen som fokusområde.

For å besvare problemstillingen ble klimautfordringer begrenset til å omhandle ønsket om elektrifisering av olje- og gassplattformene og klimatilpasning av infrastrukturen i Norge. Valget for det empiriske innholdet i oppgaven er strukturert etter kriteriene for sikkerhetisering beskrevet av Københavnerskolen. De viktigste funnene fra resultatene av analysen viste at det å få oversikt over offentlighetens mening var det mest utfordrende ved kriteriene. Ettersom dette var vanskelig å konstatere så utfordret dette muligheten for å si at klimautfordringene har blitt sikkerhetisert, og om det er blitt innført ekstraordinære tiltak.

Nøkkelord: *klima, klimautfordringer, sikkerhetisering og ekstraordinære tiltak*

Forord

Prosesen med å skrive en bacheloroppgave har vært lærerik. Arbeidet med oppgaven har fått meg til å utvikle enda større interesse for å forstå utfordringene med klimaendringene, og kunne leke med tanken om muligheten for drastiske løsninger og forsøke å undersøke hva dette kan være. Videre har det gitt meg muligheten til å forstå mer av hva sikkerhetisering er og hvordan denne prosessen er hensiktsmessig å sette ut i praksis. Dette er noe jeg håper blir gjenspeilet i oppgaven min.

Jeg må takke min dyktige veileder Thomas Michael Sattich. Kontinuerlig gjennom prosessen har jeg fått motiverende tilbakemeldinger, gode refleksjoner, og blitt møtt med en entusiastisk interesse for problemstillingen og innholdet i oppgaven min. Jeg vil også takke min pappa Øystein for hjelp til korrektur av oppgaven, og for å være en god motivator underveis. Han har vært en god lytter, og jeg har fått kunne diskutert arbeidet mitt når jeg har hatt behov for det.

Jeg håper oppgaven min er interessant for alle lesere, og at den gir en god opplevelse.

God lesing!

12 mai 2022

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	2
Forord	3
1. Innledning	5
1.1 Problemstilling og bakgrunn for valg av problemstilling.....	5
1.2 Avgrensning.....	6
2. Bakgrunnskapittel	7
2.1. Klima og klimautfordringer.....	7
2.2 FNs klimarapport.....	7
2.3 Norges forpliktelser.....	8
3. Teoretisk rammeverk	9
3.1 Københavnerskolen.....	9
3.2 Ekstraordinære tiltak.....	10
3.3 Kritisk blikk på sikkerhetisering.....	10
4. Metode	11
5. Empiri: Sikkerhetisering av klimautfordringene	11
5.1 «Speech act» anvendt ved relevante områder preget av klimautfordringene	12
5.1.1 Elektrifisering av olje- og gassplattformene.....	12
5.1.2 Speech act: Infrastruktur til et klima i endring.....	13
5.2 Allmennhetens mening	13
5.2.1 Elektrifisering av olje- og gassplattformene.....	13
5.2.2 Infrastruktur til et klima i endring.....	15
5.3 Har det blitt innført ekstraordinære tiltak?	16
5.3.1 Elektrifisering av olje- og gassplattformene.....	16
5.3.2 Infrastruktur til et klima i endring.....	17
6. Diskusjon: Har vi fått til sikkerhetisering av klimautfordringer i Norge?	18
6.1 «Speech act»: Behovet for ekstraordinære tiltak.....	18
6.2 Dilemmaet med offentlighetens godkjenning.....	19
6.3 Har det i hittil blitt innført ekstraordinære tiltak?.....	21
6.4 Ekstraordinære tiltak: en legitimering av en politisk unntakstilstand?.....	24
7. Konklusjon	25
Litteraturliste	27

1. Innledning

I dagens situasjon er faren for svært skadelige klimaendringer en av de største utfordringene vi mennesker har møtt noensinne. FNs klimapanel, sammen med en del andre miljøvernorganisasjoner har uttrykket sin store bekymring for den menneskelige klimapåvirkningen, og hvor hardt fotavtrykk vi etterlater på jordkloden dersom vi ikke innfører drastiske tiltak. Mange forskere frykter for fremtiden og ser dystert på den retningen vi har beveget og beveger oss i. Parallelt har oppmerksomheten rundt de klimautfordringene vi står oppe mot i dag økt, noe som har ført til at klima har blitt et mer aktuelt tema verden over de siste årene. Dette har ført til en utvikling av diverse diskurser, og en enighet om at en sikkerhetiseringsprosess er viktig for å håndtere utfordringene ved klima i alle land. I denne sammenheng har det blitt hevdet at innføringen har vist seg å være suksessfull i flere land i EU. Norge med sitt nære forhold til EU, ved blant annet samarbeidsområdet EØS, vil sannsynligvis også gå for en slik tilnærming for å løse disse utfordringene. I 2019 ble det skrevet en masteroppgave som undersøkte sikkerhetisering av klima i Norge, og det ble konkludert med at klimaforandringene suksessfullt ble sikkerhetisert på 2000-tallet (Söder, 2019). Men hva er statusen i dag? For å finne ut av dette har jeg brukt teorien til Københavnerskolen for å gi en begrepsforklaring av sikkerhetisering, og hva teorien mener det vil kreve før et problem kan antas å ha blitt sikkerhetisert (Buzan, Wæver, & Wilde, 1998). I denne sammenheng har jeg tenkt å undersøke hva teorien mener med ekstraordinære tiltak, og om det har blitt innført i sammenheng med klimaforandringene. Hvis det hevdes at Norge har innført ekstraordinære tiltak, hva betyr faktisk dette? Vil en vellykket utforming av klimaendringer som et sikkerhetsspørsmål kunne bidra til at beslutningstakere anerkjenner en felles opprinnelse til miljøproblematikken, som for noen kan fremstå som usammenhengende fenomener? Eller er det slik som Københavnerteorien hevder, at sikkerhetisering ikke har blitt innført enda?

1.1 Problemstilling og bakgrunn for valg av problemstilling

Claire Dupont (2018) argumenterte i sin vitenskapelige artikkel «The EU's collective securitisation of climate change» at klima har blitt sikkerhetisert på noen nivåer i EU. Dersom det har vært behov for ekstraordinære tiltak så har det nå vært mulig å få det prosessert raskere gjennom den politiske prosessen. Dupont hevder at dette har ført til at EU har klart å utvikle flere klimatiltak. Dette gjorde meg nysgjerrig på om dette også gjelder for Norge. Dersom dette er mulig på et EU-nivå, så er det ikke umulig at dette skjer i Norge også. I tillegg er det tydelig at behovet er sterkt med tanke på dagens klimakrise (Dupont, 2018).

Ytterligere merket jeg meg masteroppgaven «Climate change & (in)security» skrevet av Richard Söder, som hevdet at klimautfordringene har blitt sikkerhetisert i Norge. Et av oppgavens hovedelementer som ble undersøkt var ekstraordinære tiltak for å klimautruste militæret (Söder, 2019). På bakgrunn av dette ønsket jeg å velge andre tilnærminger for å studere andre felt innenfor klimautfordringer.

Selve begrepet sikkerhetisering var noe jeg ønsket å få en bedre forståelse av, og Københavnerskolen sin teori bidro til å gi en forståelse av det teoretiske rammeverket. Hva skjer når en aktør har gitt en skildrende beskrivelse av en mulig katastrofal utvikling? Vil budskapet nå offentligheten, og vil de dele samme oppfatning som aktøren? I tillegg ble jeg nysgjerrig på hva slags forskjell det utgjør ved at en aktør ser et behov for ekstraordinære tiltak i henhold til klimautfordringene. Er det mulig å faktisk kunne si at klimautfordringene har blitt sikkerhetisert, ettersom det er vanskelig å vite om befolkning er enige om at det er påkrevet? Med denne informasjonen tilgjengelig og mitt ønske om en videre analyse, ble dette følgende problemstilling for bacheloroppgaven min:

Har vi fått til sikkerhetisering av klimautfordringene i Norge?

Hvis ja, hva er de ekstraordinære tiltakene?

1.2 Avgrensning

Ettersom min ambisjon var å se om klimautfordringer i Norge er sikkerhetisert så valgte jeg å benytte Københavnerskolen sin teori om sikkerhetisering. Betydningen av klimautfordringer i Norge er omfattende, så oppgaven er begrenset til å analysere feltene *elektrifisering av olje- og gassplattformene* og ønsket om å *klimautruste infrastrukturen* i Norge. Oppgavens struktur ble begrenset til å følge kriteriene til Københavnerskolen både ved den empiriske og den analytiske delen. Hovedfokuset er en aktør som har ytret behovet for ekstraordinære tiltak, offentlighetens mening og resultatet av de eventuelle ekstraordinære tiltakene. I tillegg er kritikken av Københavnerskolen sin teori begrenset til å handle om dilemmaet rundt befolkningens mening, og tenkelige udemokratiske prosedyrer. På grunn av de gitte begrensningene ved bacheloroppgaven, har jeg unnlatt å ta med kritikken om ønsket om en mer utfyllende definisjon av ekstraordinære tiltak.

2. Bakgrunnskapittel

2.1. Klima og klimautfordringer

Klima handler om været som er målt i gjennomsnitt i en tidsperiode. Ved å måle klimaet blir det mulig å observere hva slags endringer som har forekommet, og hvordan klimaet har endret seg de siste hundre årene (FN- Sambandet , 2021). Denne metoden har gitt dokumentasjon på at det ikke lenger er noe tvil om at menneskeskapte utslipp er blant det som har endret klimaet drastisk. Klimautfordringer ble utover 1990-tallet et mer aktuelt tema, og ble allerede da presentert som en global og eksistensiell krise for menneskene og plante- og dyrerike (Warner & Boas , 2019). Observasjonen fra resultatene av denne kontinuerlige målingen har vist blant annet en økning i temperaturen, omfanget av nedbøren, regnflommer og skred her i Norge. Endringene i klimaet har ført til et press på naturgrunlaget, og medfører et ønske om nedbygging og omforming av naturområder. Utfordringene klimaendringene medbringer er ikke noe Norge er alene om å møte. Problemstillingen er noe alle land i verden må forholde seg til (Miljødirektoratet, Klimautfordringer, 2021).

2.2 FNs klimarapport

Gjennom dokumentering av utviklingen i klimaforandringene, så har dette temaet de siste årene blitt ansett som et presserende sikkerhetsproblem. FN er en av de organisasjonene som har fulgt med på klimaendringene og har arbeidet for å bevisstgjøre og opplyse hvor alvorlig situasjonen har vært og er i ferd med å utvikle seg til. I denne sammenheng har FN utviklet *The intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)*, bestående av 700 eksperter fra 90 land. Heretter beskrevet som klimarapporten. Formålet med rapporten er å kunne samle en klimastatus fra den vitenskapelige, tekniske og sosioøkonomiske kunnskapen om klimaforandringer, konsekvenser og fremtidige risikoer ved klimautviklingen (IPCC, 2022). En hovedbekymring beskrevet i klimarapporten er temperaturøkningen. Forskningen viser at den forventende økningen ligger på 1,5 grader Celsius, som vil bety en større risiko for tap i det biologiske mangfoldet. Klimarisikoen gjør det mer kompleks og vanskeligere å kunne håndtere, og panelet frykter dette vil skape en dominoeffekt (Havstam , 2022). De siste publiserte delene av hovedrapporten inneholder et dystrere preg enn tidligere. I den andre delrapporten omtalte FNs generalsekretær Antorio Guterres situasjonen som «kode rød», og beskrev et dramatisk bilde av klimasituasjonen. Rapporten slår også fast at klimaendringer er en av hoveddriverne av naturtapet, og at dette kan forventes å forverre seg (Leigland , 2021).

Mandag 4. april 2022 la klimapanelet frem den tredje delen av hovedrapporten. Denne delen handler om klimatiltakene og hva som må til for å kunne bremse klimaendringene. Rapporten til FNs klimapanel viser til at klimautfordringene krever en reduisering i utslippene av klimafiendtlige gasser, og en større satsning på produksjon av fornybar energi. Kull, olje og gass må derfor reduseres med henholdsvis 95%, 60% og 45 % innen 2050 for å kunne begrense oppvarmingen til 1,5 grader (Miljødirektoratet, 2021). Også det internasjonale energibyrået (IEA) ytrer at det ikke vil være rom for nye investeringer i kull, olje og gass fra og med 2021 dersom verden skal nå dette målet (WWF, 2022). Samtidig avskriver ikke den nyeste rapporten til Klimapanelet muligheten for at klimamålet i Paris-avtalen kan nås, men det presiseres at det vil kreve akutte kutt i alle sektorer.

2.3 Norges forpliktelser

Paris-avtalen er en avtale vedtatt av 190 stater med et ønske om og et engasjement for å senke den gjennomsnittlige globale temperaturen til 1,5 grader. Ifølge Paris-avtalen skal alle land melde inn nye eller oppdaterte utslippsmål hvert femte år, hvor det siktes mot at målene skal forsterkes og uttrykke høyest mulig ambisjon for utslippene. Strategien landene skal følge er å nå klimatoppen raskest mulig, og deretter skal mengden av utslipp til atmosfæren synke. Det ønskelige målet er å nå klimanøytralitet, altså at det ikke slippes mer klimagass ut i atmosfæren enn det som kan fanges opp (FN-Sambandet, 2020). Paris-avtalen er den første globale avtalen om klimaforandringer og har fått samlet nasjonene til å arbeide mot et felles mål. Det historiske samarbeidet om avtalen har ført til at man har kunnet avdekke områder som kan utgjøre en stor forskjell for klimaregnskapet. Dette omhandler alt fra et langsiktig temperaturmål til muligheten for å kunne minimere skadene klimaendringene medfører (Unfccc, 2022). Denne målsettingen ønsker Norge også å følge, samt å redusere utslippene med minst 50% og opp mot 55% innen 2030 sammenlignet med 1990-nivået. I tillegg til forpliktelsene ved Paris-avtalen så har Norge også inngått et tettere samarbeid med EU for å forsterke målet om å kutte klimautslipp (Miljødirektoratet, 2021).

På et nasjonalt nivå har det også blitt arbeidet langsiktig med å utvikle en klimalov. Denne loven stadfester Norges klimamål for henholdsvis 2030 og 2050. Loven utgjør rammene for norsk klimapolitikk, og skal fremme gjennomføringen av omstillingen til et lavutslippssamfunn. Målet er at utslippene i 2050 skal reduseres med 90-95 % (Klimaloven, 2017). Norge sitt ønske om å nå sine klimamål vil kreve en stor samfunnsomstilling i årene framover, og kan kreve at sikkerhetisering blir innført.

3. Teoretisk rammeverk

I de følgende avsnittene vil jeg ytterligere gjøre rede for det teoretiske rammeverket for oppgaven min.

3.1 Københavnerskolen

Klimaforandringene fikk betydelig mer oppmerksomhet etter andre verdenskrig, og samtidig ble det et økende behov for å kunne konseptualisere hva sikkerhet vil innebære. Årene før og under andre verdenskrig var den delte oppfattelsen at sikkerhet var noe som primært omhandlet den militære agenda. Tiden etter krigen ble viktigheten av den menneskelige sikkerheten vektlagt i økende grad. Ettersom agendaen utvidet seg ble sosial sikkerhet, identitet, religion, nasjonalisme og økonomisk sikkerhet mer omtalt (Özcan , 2013). Gjennom en aksept for at sikkerhet hadde en bredere betydning, ble det gradvis utviklet flere teoretiske diskurser som tok for seg betydningen av sikkerhetisering. Et av de mest viktige og sentrale bidragene ble utarbeidet i publikasjonen «Security: A New Framework for Analysis» som ofte blir omtalt som Københavnerskolen, med sin teori om sikkerhetisering. Tanken bak utviklingen av teorien var å gi en forklaring på hva sikkerhet i bred forstand handler om, og hvordan oppståtte problemer kan utvikle seg til å bli alvorlige sikkerhetsproblemer (Buzan, Wæver, & Wilde, 1998).

Begrepet sikkerhetisering eller «securitization» kan tenkes på som en spesifikk måte å handle på ved tale, eller en ytring, også omtalt som «speech act». En talehandling kan ses på som en representant for enkelte aktører sine bekymringer som følger med oppfatningen av hva en trussel er. Det noen kan oppfatte som et alvorlig problem kan andre anse som mindre alvorlig. Begrepet er også ofte brukt til å forsøke å konstruere en sak som et spørsmål om sikkerhet (Gad & Petersen, 2012). «Speech act» omhandler selve prosessen av sikkerhetisering, og ifølge Szulecki (2018) finnes det tre krav for å få til en suksessfull «speech act». Den første omhandler kravet om å følge en intern grammatikk innenfor sikkerhet. Den andre krever at sikkerhetiseringsaktøren har en autoritetsposisjon, og gjennom denne posisjonen har evnen til å overbevise publikumet om å akseptere de eventuelle tiltakene som foreslås. Det siste kravet omhandler trekk ved den gjeldende trusselen som skal legge til rette for sikkerhetisering (Szulecki, 2018). Begrepet sikkerhetisering kan ifølge Københavnerskolen defineres som et tiltak hvor man bryter med tidligere bestemmelser. Et problem vil kunne bevege seg fra den «normale» politiske prosessen til å kunne legitimere en tvist i en politisk prosess (Diskaya , 2013). Dette kan innebære at den normale politiske prosessen blir tillatt å hoppe over. Noen

vil argumentere med bakgrunn i dette for at de ekstraordinære tiltakene gjennomført i sikkerhetiseringsprosessen burde observeres kritisk for demokratiets skyld.

3.2 Ekstraordinære tiltak

Hovedargumentet til Københavnerskolen er at et problem først blir et sikkerhetsproblem når en aktør har definert noe som en eksistensiell trussel for et objekts overlevelse. Gjennom denne defineringen, har aktøren uttrykt at handling gjennom såkalte ekstraordinære tiltak er nødvendig for å kunne sikre nettopp objektet sin overlevelse. Samtidig er de klare på at ikke alt kan bli sikkerhetisert, siden det aktøren presenterer som en eksistensiell trussel også må bli akseptert av offentligheten. Dette er den eneste måten problemet kan ha muligheten til å bevege seg forbi den normale sfære i politikken, og at det har blitt sikkerhetisert (Diskaya , 2013). Det hevdes at dersom statene har klart å innføre ekstraordinære tiltak, er innføringen av sikkerhetisering komplett. Hvis ikke problemet blir håndtert så kan alt annet føles irrelevant, noe som gir aktøren rettigheten til å håndtere problemet gjennom ekstraordinære tiltak. Det er viktig å poengtere at tiltakene skal inkludere en brytning i den tidligere politiske prosessen ved utforming av politikken, enten som en diskurs, i et budsjett eller ved en politisk bestemmelse enten om det gjelder i en organisasjon eller ved en institusjonell endring (Szulecki, 2018). Samtidig kan ekstraordinære tiltak også omfatte håndtering av sikkerhetsgradert informasjon, pålegging av skatter, utforme begrensninger på rettigheter som er ubrytelige, eller bruke samfunnets ressurser på en spesifikk oppgave som tidligere ikke har blitt gjennomført (Buzan, Wæver, & Wilde, 1998).

3.3 Kritisk blick på sikkerhetisering

I utformingen av teorien hevdes det at sikkerhetiseringen ikke har blitt oppnådd tidligere. Det er også flere forskere som har argumentert for at sikringen av klima ikke har vært suksessfull, siden det i dag ikke er mulig å tilstrekkelig identifisere disse ekstraordinære tiltakene. Det advares om at en suksessfull sikkerhetisering av klimaforandringer kan føre til en legitimering av en politisk unntakstilstand. Dette kan resultere i inngripende tiltak som kan ses på som en udemokratisk prosedyre. Ønsket om å aktivt handle for klimautfordringen kan være stort, samtidig som prisen kan oppleves å være for høy til å kunne betales. Det hevdes også at den udemokratiske prosedyren bare er en påstand siden det ikke har vært gjennomført empirisk forskning som har kunnet støtte dette (Oels, 2012).

4. Metode

På bakgrunn av min problemstilling «*Har vi fått til sikkerhetisering av klimautfordringene i Norge? Hvis ja, hva er de ekstraordinære tiltakene?*» anså jeg det hensiktsmessig å bruke Københavnerskolen sin teori om sikkerhetisering. Ifølge det teoretiske rammeverket så vil klimautfordringer kunne havne på toppen av den politiske agenda, dersom problemet har blitt definert som en eksistensiell trussel til et objekts overlevelse av en autoritær aktør. Teorien vil kunne bidra med å definere når et klimaproblem først har blitt et sikkerhetsproblem (Oels, 2012). For å kunne svare på problemstillingen så jeg det relevant å utføre et litteraturstudium. Dette har jeg utført ved å innhente informasjon fra eksisterende forskning, som vitenskapelige artikler og diverse webområder. Litteratur og data som ligger til grunn for denne oppgaven har jeg funnet gjennom *Oria*, *Google Scholar* og *Google*. I valget av kilder i de følgende avsnittene ble deskriptive kilder mest anvendt. Ved enkelte funn av kilder har jeg videre anvendt den henviste litteraturen i aktuelle kilder. Imidlertid ville oppgaven mulig blitt utformet på en noe annerledes måte om jeg hadde forankret oppgaven i andre synpunkter enn de som er inkludert i denne oppgaven.

5. Empiri: Sikkerhetisering av klimautfordringene

I den empiriske delen av oppgaven blir Københavnerskolen sine kriterier anvendt systematisk for å finne ut om klimautfordringer har blitt sikkerhetisert. I denne sammenheng ble det jeg anså som relevant informasjon anvendt for å finne aktører som har uttrykket et behov for ekstraordinære tiltak. Ytringer om behovet for endringer som er ypperst nødvendig ved klimaforandringer, kan omhandle alt fra hva det norske samfunn bidrar med, til hva Norge gjør for å forverre situasjonen. Det kan også omhandle hvordan det norske samfunn blir skadet av de dramatiske forandringene som skjer med klimaet. I denne sammenheng ble to felt undersøkt i den empiriske delen av oppgaven; behovet for ekstraordinære tiltak for å elektrifisere olje- og gassplattformene og en klimautrustning av infrastrukturen. Dersom Norge ønsker å bli et lavutslippssamfunn vil kull og olje måtte bli erstattet av mer fornybare kilder som sol, vann og vind. På bakgrunn av dette falt valget på et debattinnlegg hvor det blir uttrykt at det er et behov for ekstraordinære tiltak ved å elektrifisere sokkelen. Samtidig vil den dynamiske prosessen i klimautfordringene ha en betydning for infrastrukturen i Norge. Mer nedbør og økt risiko for flom og ras vil kreve en robust infrastruktur, og et økende behov for handling. Derfor har jeg valgt å presentere en uttalelse om et behov for ekstraordinære tiltak for å klimautruste infrastrukturen i Norge. Deretter er empirien delt inn i befolkningens

respons, hvor det blir undersøkt om de anser det fremstilte problemet som en eksistensiell trussel. Til slutt blir det undersøkt om det har blitt innført ekstraordinære tiltak.

5.1 «Speech act» anvendt ved relevante områder preget av klimautfordringene

5.1.1 Elektrifisering av olje- og gassplattformene

Omfanget av de fysiske klimaendringene i Norge avhenger av den videre utviklingen i globale utslipp av klimagasser. I dagens situasjon er det olje- og gassutvinning som står for den største andelen av CO₂- utslipp i Norge, og elektrifisering av sokkelen er igangsatt som et tiltak for å redusere utslippene. Jon Kristiansen, regiondirektør i Næringslivets Hovedorganisasjon Innlandet (NHO), skrev et debattinnlegg den 11. mars 2022 om den nåværende energikrisen og ytret behovet for ekstraordinære tiltak. Hovedbudskapet med hans debattinnlegg var at på grunnlag av den raske omleggingen av europeisk energipolitikk, som har ført til et behov for en ekstra strømstøtteordning for bedrifter, her mer konkret i Innlandet. Hans ønske var mer handling for å avhjelpe situasjonen i kraftsystemet både på kort og lang sikt. Han viser til at tiltaket om elektrifisering både kan skape produktive jobber, samt kutte CO₂ utslipp i Norge (Kristiansen, 2022). Som en del av petroleumsindustrien sin klimaplan for å kutte i utslipp fra plattformene, har det gradvis blitt hentet strøm fra land for å drive plattformene. En slik løsning gjør at det nedtrappes i strømutventing fra gassturbiner. I 1996 ble Troll A den første plattformen til å bli elektrifisert, og de siste årene har flere plattformer blitt elektrifisert eller blitt klargjort gjennom en forberedende prosess for å legge strømkabler. En omstilling av alle plattformene vil kreve investeringer i infrastrukturen, og en omfattende utrusting av strømmettet (Equinor , u.d.). «Ekstraordinære hendelser krever *ekstraordinære tiltak*» (Kristiansen, 2022). Å sikre tillit til elektrifisering som en hovedstrategi for grønn jobbskaping mener Kristiansen er nødvendig. I kjølvann av strømkrisen i vinter, har NHO tatt til orde for en strømstøtteordning til bedriftene. «Vi må unngå at storm blir til orkan» (Kristiansen, 2022). I tillegg til prisøkningen har mange opplevd tapt omsetning som følge av koronapandemien og økte avgifter. For å oppnå et velfungerende strømsystem vil det være nødvendig med utbygging av fornybare strømkilder som vindkraft på land, og et mer effektivt vannkraftverk. Også et markedsbasert system som samvirker med andre land er ønskelig, og vil ifølge Kristiansen gi de mest klimaeffektive utslippene (Kristiansen, 2022).

5.1.2 Speech act: Infrastruktur til et klima i endring

Tidlig i mars 2022 publiserte Liv Kari Skudal Hansteen administrerende direktør i Rådgivende Ingeniørers Forening (RIF) et innlegg i nettavisen Byggindustrien. I innlegget uttrykte hun bekymring ovenfor en rapport publisert av Riksrevisjonen (Brekkhuis, 2022). I 2013 kom stortingsmeldingen «klimatilpasning i Norge» som omhandlet et nasjonalt mål om å tilpasse samfunnet til klimaendringer. I etterkant utarbeidet Riksrevisjonen tilsynsrapporten «Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med å tilpasse infrastruktur og bebyggelse til et klima i endring», som inneholdt en undersøkelse av arbeidet myndighetene har gjort i forhold til klimatilpasning ved infrastrukturen og bebyggelsen i Norge. Dette omhandlet blant annet arbeidet med å tilpasse bebyggelse, veier, jernbane og kystinfrastrukturen (Riksrevisjonen, 2022). Rapporten kritiserer myndighetene for manglende kunnskap om hvilke bygninger som skal sikres, og bebyggelse i utsatte områder. Den gir også oversikt over hvor det fremover vil kunne forekomme en økning i skred og flom (Schjøtt-Pedersen, 2022). I sammenheng med rapporten etterspør foreningen RIF ikke bare kutt i klimagassutgiftene, men også at tempoet i arbeidet med klimatilpasning, må gjennomsyre alle politikkområder. Skudal Hansteen mener at det er myndighetens ansvar å sikre innbyggere mot naturfare som flom og skred. I deres rapport State of the Nation er den dystre konklusjonen at offentlige bygg og infrastrukturen har et oppgraderingsbehov på 3,200 milliarder kroner. Hun påpeker at det haster med konkrete satsninger og et behov for ekstrabevilgninger for å ta igjen etterslep og for å kunne oppdatere bygninger, veier, jernbane og annen infrastruktur. I denne sammenheng mener Skudal Hansteen *ekstraordinære tiltak* og mer systematisk satsing i klimatilpasningen er nødvendig. Hun presiserer at det er kritisk for å avverge tap av menneskeliv og skader på bygg og infrastruktur, og at det kan utvikle seg til å bli en kostnadsbombe for kommende generasjoner (Brekkhuis, 2022).

5.2 Allmennhetens mening

5.2.1 Elektrifisering av olje- og gassplattformene

Ifølge Københavnerskolen sin teori vil en sikkerhetisert «speech act» ha effekten til at aktører vil kunne anerkjenne et truende problem. Noe som krever en godkjenning fra et publikum som et kriterium for at de ekstraordinære tiltakene skal bli gjennomført (Dupont, 2018). Diskusjonen om hvorvidt elektrifisering av plattformene skal innføres fullstendig eller ikke har vært splittet. Det er ikke bare Jon Kristiansen, på tross av sine egne interesser, som har

hatt et ønske om endringer og utbygging av strømmettet for å elektrifisere olje- og gassplattformene. På grunn av en voksende forventning fra EU om endringer så var det flere banker og investorer som presenterte krav om at oljeselskapene skulle komme med planer for å oppnå netto null-utslipp innen 2050. Dette gjorde at tiltaket om å elektrifisere plattformene ble sentralt i diskusjonen om en mulig løsning på klimautfordringene, og nødvendig for å kunne nå målene i Paris-avtalen (Øvrebekk, 2021). Utbygging av havvindmøllene er en metode for å utvinne mer strøm, men selskaper som Equinor trenger statlig støtte for å kunne gjennomføre dette. Denne støtten har de fått gjennom regjeringsplattformen til Arbeiderpartiet og Senterpartiet, hvor det er fastslått at regjeringen skal fortsette med å elektrifisere olje- og gassplattformen (Tollaksen , 2020).

Flere har argumentert for at en fullstendig innføring av elektrifisering av sokkelen vil resultere i at strømprisene stiger betraktelig. Politiker Rasmus Hansson (Miljøpartiet de Grønne) er en av de som har ytret en bekymring for dette, og frykter en økning på flere tusen kroner ekstra i året for vanlige strømkunder dersom en utbyggelse av strømkablene blir iverksatt (Tollaksen , 2020). Både Fremskrittspartiet, Rødt og enkelte Høyre- politikere har i denne sammenheng fremmet forslaget om stans av elektrifisering av olje- og gassplattformen. De har uttalt at elektrifisering av sokkelen er både «grønnvasking av oljenæringen» og «en rein symbolpolitikk» (Nyhus , 2022).

Organisasjonen Verdens naturfond (WWF) ytrer på sin side en bekymring for at utbyggingen av strømmettet og infrastrukturen vil legge et for stort press på norsk natur. Strøm som kommer fra landbasert vindkraft vil ha konsekvenser for blant annet høymyr, kystlynghei og hubrouglen. Utviklingen av havvind på sin side kan gjøre skade på oppvekst- og leveområder for marine arter. I denne sammenheng har WWF kommet med et krav om at regjeringen må ta hensyn til de marine artene ved at havvind skal tilpasses en verneplan. Her anbefaler de at Miljødirektoratet må kartlegge naturmangfoldet og hvilke områder som er egnet for havvindproduksjon (WWF, 2021). I tillegg argumenterer de for at elektrifisering av plattformene i det store bildet vil ha liten effekt. WWF viser blant annet til at elektrifisering bare dekker 2% av utslippene fra oljenæringen. De mener at oljeskatteregimet fører til at oljealderen vil forlenges på felleskapets regning (WWF, 2022). Solberg- regjeringen, sammen med noen forskere, har også uttalt at den globale klimaeffekten av elektrifisering er usikker. Seniorforsker Asbjørn Torvanger i Cicero hevder at ved å sende strøm ut til sokkelen vil også

mindre strøm bli eksportert til kontinentet. I det store bildet vil det bidra til et større utslipp, fordi strømmen heller kunne erstattet gass- eller kullkraft (Molnes , 2022).

Andre har ytret at de er skeptiske til gjennomføringsevnen til de politiske aktørene i Norge. Bjørn Kjærland Haugland, administrerende direktør i Skift- Norge, og Ann-Kristin Ytreberg, administrerende direktør for Miljøfyrtårn Oslo, publiserte en kronikk på E24 hvor de hevdet at det ikke er klimafornektelse som er den største trusselen, men fenomenet klimaforsinkerne. De hevder at klimaforsinkerne har lyktes i mange år. På tross av mange lovnader, er utslippene bare redusert med 3,9% siden 1990. Noe som er konfliktfylt når Norge har forpliktet seg til en reduksjon på 55% før 2030. Argumentasjonen fortsetter med at den politiske sfæren er preget av ordene «etter hvert». Alle partiene skal selvfølgelig nå målene i Paris-avtalen, men «etter hvert». Kronikken konkluderer med at situasjonen krever ekstraordinære tiltak, samt et godt samarbeid, handlekraft og et høyt tempo (Haugland & Ytreberg, 2021).

5.2.2 Infrastruktur til et klima i endring

Tilsynsrapporten til Riksrevisjonen og debatten om behovet ekstraordinære tiltak har fått oppmerksomhet fra ulike hold i samfunnet. Riksrevisjonen med sin tilsynsrapport retter kritikk mot myndighetene, og viser til en nødvendighet med bedre løsninger og tiltak. I rapporten blir det argumentert for at det ikke er tilstrekkelig kunnskap om sårbarheten ved infrastrukturen i Norge. Den manglende kunnskapen gjelder også for behovet for tiltak, budsjetteringen og evnen til et godt beslutningsgrunnlag. Her viser riksrevisjonen til Samferdselsdepartementet, som skal iverksette kostnadseffektive og risikoreduerte tiltak (NTB, 2022). Tilsvarende gjelder for Nærings- og fiskeridepartementet med ansvar for kystens infrastruktur. I rapporten skrives det at dette i ytterste konsekvens handler om innbyggernes sikkerhet, og kritikknivået omtales som alvorlig. Dette nivået brukes ved forhold som skal kan ha betydelige konsekvenser for samfunnet (Schjøtt- Pedersen, 2022).

En del politiske partier har også uttrykt bekymring, og ønsker en satsning i arbeidet ved utrustningen av infrastrukturen. SV- politiker Lars Haltbrekken er blant de som reagerer kraftig på rapporten. Han mener regjeringen må bruke statsbudsjettet til å bevilge mer midler til kommunene for så å kunne sikre en bedre kompetanse, og organiseres mer systematisk for å minske utviklingen i klimaendringer. Partiet Rødt viser til FNs klimapanel og den siste delrapporten. De legger hovedansvaret på Erna Solbergs siste regjering, og kritiserer

manglende tilstedeværelse av nødvendige tiltak under denne regjeringsperioden. I denne sammenheng understreker Rødt at ansvarsforholdene har vært uklare og at Stortinget har fått for dårlig informasjon (NTB, 2022).

Klimarisikoutvalget til regjeringen hevdet i perioden 2020/2021 at Norge fremstår som mindre sårbar for klimautfordringer enn de aller fleste andre land, og vurderes som å være blant de best stilte landene når det gjelder tilpasningsdyktighet. De argumenterer for at høyere inntektsnivå og et godt arbeidsmarked gir større evne til å bære omstillingskostnader på veien til et lavutslippssamfunn (Finansdepartementet, 2021).

5.3 Har det blitt innført ekstraordinære tiltak?

5.3.1 Elektrifisering av olje- og gassplattformene

Tidligere kom mesteparten av utslippene til oljenæringen fra gassturbiner som enten genererte elektrisitet eller driver kompressorer og pumper på plattformene. Den største andelen av utslippene er i tillegg kvotepliktige, som fører til at bare en gitt mengde klimagasser kan slippes ut. Denne reguleringen er styrt av det europeiske klimakvotesystemet, som setter en begrensning på antall kvoter, og hvert år blir kvotene redusert. Denne ordningen har vært en bidragsyter i et land som Norge, som går igjennom et grønt skifte (Miljødepartementet, 2020). Dette betyr at Norge forsøker å bli et lavutslippsland innen 2050, og i denne sammenheng lanserte oljenæringen i januar 2020 sine klimamål om, som et delmål, å redusere utslippene med 40 % innen 2030. Elektrifisering av sokkelen var et av tiltakene de har startet arbeidet med å innføre som skal redusere størsteparten av utslippene fra industrien gjennom vindkraft på land og til havs (Miljødepartementet, 2021).

Tiltaket og innføringen av elektrifisering av olje- og gassplattformene førte blant annet til at Fremskrittspartiet i desember i 2021 la frem et forslag om å stoppe den videre utviklingen. Bakgrunnen for forslaget var utviklingen i strømprisen, samt mangelen på tilstrekkelig krafttilgang til fastlandsindustrien. På tross av at flere har ytret sin skepsis, fikk ikke forslaget et flertall på Stortinget, og elektrifiseringen vil ikke stanses i nærmeste framtid (Vikingstad , 2022).

5.3.2 Infrastruktur til et klima i endring

I sammenheng med Kari Skudal Hansteen sitt utrop om ekstraordinære tiltak så har flere pekt på at det kreves en større satsning i kommunenes arbeid samt en økning i myndighetenes kunnskapsnivå for at infrastrukturen sin evne skal håndtere klimautfordringene.

Forskningsinstituttet SINTEF har undersøkt hvordan klimatilpasning ivaretas i arealplaner for Trondheim og Oslo. Deres konklusjon er at det har skjedd en klimatilpasning i de overordnede planene, men ikke i detaljreguleringsplanene. De viser til at vann- og avløpsnotater, ROS- analyser og planbeskrivelser ofte nevner tiltak som overvannshåndtering, regnseng og grønne tak. Forskerne mener disse rapportene tar opp mange relevante tiltak, men lite som sikrer gjennomføring og de er ikke like omfattende som klimautfordringen krever. Imidlertid er det oppnådd et bedre samarbeid mellom vann-og avløp og planavdelingene, og det finnes nå flere arbeidsgrupper i mange kommuner (Homleid , 2022).

For at Norge sin infrastruktur skal klare å håndtere klimautfordringene er klimatilpasning elementært. I prosjektet Climate- RESilient infrastructure (CRES) var det overordnede målet å utvikle en resiliens-indikator. Ved hjelp av en slik indikator kan forhold som er viktige for å opprettholde best mulig ytelse bli målt, og det kan indikere når en hendelse vil inntreffe eller å bidra til å kunne gjenopprette forholdene etterpå. En resiliens- indikator vil kunne synliggjøre kommunen sitt arbeid med klimatilpasning. Dette vil kunne få tidligere nedprioriterte langsiktige utfordringer som havnivåstigning til å bli prioritert (Nitter , 2021).

Som Københavnerskolen sin teori uttrykker er det sentralt med en aktør som har en autoritetsposisjon, og derfor vil det mulig være nødvendig at regjeringen innfører ekstraordinære tiltak. Tidligere har regjeringen kommet med en lavutslippsstrategi for 2050. I Stortingsmeldingen (Meld. St. 14 (2020-2021)) skrev de både om klimautfordringen i seg selv, men også hvordan redusere og avdekke klimarisikoen i Norge. Blant annet blir det anbefalt av Norges vassdrags- og energidirektorat at dameiere må ta hensyn til forventende økninger i flommer, med god planlegging og vedlikehold av eksisterende dammer. I denne sammenheng viser de til at god varsling vil kunne være et godt verktøy. I forhold til håndteringen av klimarisiko skriver de at informasjonsarbeid, og en beslutningsprosess er nødvendig både i privat og offentlig sektor. Regjeringen har også opprettet nettverket *Naturfareforum*, samt nettsidene *Klimatilpasning* og *Klimaservice*, som skal bidra til å bedre samfunnets håndtering av naturfare. Aktører som Statens vegvesen og Bane NOR SF deltar i dette arbeidet for å bedre bebyggelsen og infrastrukturen. Også i plan- og bygningsloven er

det forskrifter som skal bidra til at bygningene er bedre rustet for endring i klima. Ifølge deres plan skal også utsatte partier av bekker og elver bli sikret, og vedlikehold av avløpsrør gjennomføres for å forbygge skade på både byggverket, men også for miljøet. Regjeringen skriver at klimaendringene krever tilpasning og omstilling (Regjeringen, 2021).

6. Diskusjon: Har vi fått til sikkerhetisering av klimautfordringer i Norge?

6.1 «Speech act»: Behovet for ekstraordinære tiltak

For å undersøke om klimautfordringene i Norge har blitt sikkerhetisert ble det viktig, jamfør det teoretiske fundamentet i denne oppgaven, å følge kriteriene til Københavnerskolen sin teori om sikkerhetisering. I det første undersøkelsesområdet mitt, elektrifisering av olje- og gass plattformene, måtte det være en aktør i en autoritetsposisjon. Jon Kristiansen som skrev debattinnlegget, er regionsdirektør i Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO). Gjennom sin stilling har han kompetanse i utviklingen av et grønnere næringsliv med tette relasjoner mellom samfunnet og næringspolitikken (Kristiansen, 2022). Debattinnlegget oppfylte også kriteriet om en talehandling for behovet for ekstraordinære tiltak. Videre la Kristiansen til rette for sikkerhetisering med en etterspørsel om en nedtrapping av strømutventing fra gassturbiner, og et ønske om å satse på elektrifisering. I utgangspunktet skrev han innlegget på grunnlag av den raske omleggingen av europeisk energipolitikk, og ville ha strømstøtte for bedrifter i Innlandet. Med ønske om ekstraordinære tiltak ved elektrifiseringen av plattformene mente han også at det ville sikre tilliten til elektrifisering som en hovedstrategi for grønn jobbskaping. I denne sammenheng mente han at denne omstillingen vil kreve større utbygging av strømmettet og mer effektive vannkraftverk. For å gjennomføre dette anbefalte han et markedsbasert system på tvers av nasjonene som ville kunne gi de mest klimaeffektive utslippene.

I innlegget skrevet i nettavisen Byggindustrien blir behovet for ekstraordinære tiltak for å klimatilpasse infrastrukturen uttrykt av Liv Kari Skudal Hansteen. Hun er administrerende direktør i Rådgivende Ingeniørers forening (RIF). Stillingen gir henne som en aktør innflytelsen til å samle kunnskapsbedrifter som planlegger, leder, men også gir rådgivning ved planlegging av nye byggverk (RIF, 2022). I innlegget presiserer Skudal Hansteen at det er kritisk å avverge tap av menneskeliv og skade på bygninger og infrastrukturen. Dette innfrir kriteriet i Københavner teorien om at et sikkerhetsproblem er blitt definert som en eksistensiell trussel til et objekts overlevelse. Det blir også lagt til rette for sikkerhetisering ved at Skudal

Hansteen skriver at myndighetene må ta mer ansvar for å sikre innbyggerne mot naturfare som flom og skred. Hun kritiserer også samtlige sitt kunnskapsnivå om nødvendigheten av sikring av infrastrukturen mot klimaendringene.

6.2 Dilemmaet med offentlighetens godkjenning

Et av de sentrale kriteriene ved Københavnerskolen sin teori er at offentligheten skal godkjenne og akseptere at et ekstraordinært tiltak kan bli innført. Ettersom både debattinnlegget til Jon Kristiansen og innlegget til Liv Kari Skudal Hansteen innfrir kravet om talehandling, så åpner det opp for å undersøke befolkningens mening. For å undersøke hva befolkningen mente om elektrifisering av olje- og gassplattformene og infrastrukturen i Norge, oppdaget jeg at informasjonen innhentet fra avisinnleggene, kronikkene og debattinnlegg, så viste det seg å være utilstrekkelig å få et helhetlig inntrykk av folkets mening. Noen vil i denne sammenheng hevde at det ikke er noe klare retningslinjer for hvordan publikum skal kommunisere med autoritære aktører i henhold til det teoretiske rammeverket til Københavnerskolen (Stepka, 2022). Samtidig viser denne problematikken seg bare ved befolkningens engasjement eller vilje til å dele sin mening ved valgdeltagelsen i politikken. Ved valget i oktober i 2021 var det 77,2% av befolkningen som stemte. Dette vil si at det var godt over gjennomsnittet som stemte, men samtidig var ikke hele befolkningen representert (Ssb, 2021). I noen saker kan det også være synligere å høre de stemmene som er uenige enn de som er enig, mens i andre situasjoner er det motsatt. Det samme kan man se ved forholdet mellom minoriteten og majoriteten. Det kan være lettere å få et inntrykk av hva ytterkantene mener, og som i enkelte saker kan anses som minoriteten. Ved å tilhøre en mindre gruppe versus en stor gruppe, kan det kreve at man må ta større plass i debatten dersom man ønsker å få gjennomslag for sine meninger. På grunnlag av dette er det liten tvil om at offentlighets godkjenning bærer preg av et dilemma.

Dilemmaet rundt offentlighetens godkjenning viste seg allerede ved elektrifisering av olje- og gassplattformene. Ved informasjonsinnhenting til den empiriske delen av oppgaven, var debatten relativt delt, noe som kompliserer overbevisningen om at folket fullstendig støtter tiltaket eller ikke. Petroleumsindustrien har gitt grønt lys til å elektrifisere olje- og gassplattformene, og er positive til fortsettelsen av overgangen fra gassturbiner til elektrifiseringen av plattformene. De er også enige med Jon Kristiansen om at gjennomføringen krever en større utbygging av strømmettet. Fortsettelsen av elektrifisering har også medhold fra den gjeldende regjeringsplattformen til Ap og Sp. Dette kan gi en

indikator på hva en del av velgerne til disse partiene ønsker for de fremtidige planene for utbyggingen av elektrifisering av olje- og gassplattformene. Samtidig bærer debatten preg av at det var en overvekt av aktørene som var skeptiske til elektrifisering. Uavhengig om dette er representativt eller ikke, så underbygger dette offentlighetens dilemma. I denne sammenheng har en del politikere delt sin bekymring for hva elektrifiseringen av olje- og gassplattformene vil gjøre med strømprisen, og flere ønsker stans av elektrifiseringen. Organisasjonen WWF gir også uttrykk for sin skepsis. Organisasjonen ser på effekten elektrifisering vil ha for norsk natur, og trekker frem at elektrifiseringen bare vil dekke 2% av utslippene fra oljenæringen. På bakgrunn av dette er det forståelig at flere stiller spørsmål ved om elektrifiseringen vil gjøre mer skade enn nytte. Dersom utslippene ikke går mer drastisk ned, vil det trolig komplisere muligheten for Norge å nå målet i Paris-avtalen om en reduksjon på minst 55% innen 2030 sammenlignet med 1990-nivået (Miljødirektoratet, 2021). Kronikken skrevet av Bjørn Kjærland Haugland og Ann- Kristin Ytreberg om «klimaforsinkere» trekker også fram et poeng som kan forklare offentlighetens sine tanker om myndighetenes gjennomføringsevne. Dersom den politiske sfære blir preget av ordene «etter hvert» så kan det svekke myndighetenes troverdighet i øynene til befolkningen. Dersom dette tankemønsteret får gro røtter, så kan det føre til at befolkningen ikke vil engasjere seg siden de tenker at myndighetene uansett vil håndtere det «etter hvert» (Haugland & Ytreberg, 2021).

I prosessen for å finne ut om befolkningen ønsker eller aksepterer ekstraordinære tiltak for infrastrukturen, var de meningene som utmerket seg mest ytret av riksrevisoren, politikere og klimarisikoutvalget til Regjeringen. Ved disse sakene var det heller ikke en tydelig enstemmighet for å innføre ekstraordinære tiltak. Riksrevisoren var midlertidig den tydeligste stemmen for behovet for en utrusting av infrastrukturen. Uten denne tilsynsrapporten ville det vært vanskelig forstå omfanget av hvordan problemene kan utvikle seg. I etterkant av tilsynsrapporten og innlegget til Liv Kari Skudal Hansteen var det også noen politikere som ytret sine meninger. Lars Haltbakken (SV) mente at for å sikre bedre kunnskap så var en større bevilling til kommunene nødvendig (Tollaksen , 2020). Rødt på sin side kritiserte arbeidet til den tidligere regjeringen, og etterlyste nødvendige tiltak (Nyhus , 2022). Med tanke på konklusjonen til den tidligere regjeringen sitt Klimarisikoutvalget er det mer forståelig at det ikke har blitt satt inn nødvendige tiltak. Ifølge deres vurdering er Norge mer tilpasningsdyktig og mindre sårbar enn de fleste andre land. Utvalget har nok rett i at Norge er et mer tilpasningsdyktig land sammenlignet med andre sett fra et økonomisk perspektiv med

et høyere inntektsnivå og et arbeidsmarked med en evne til å bære omstillingskostnadene (Finansdepartementet, 2021). Samtidig kan det stilles spørsmål ved om Norge likevel har kapital nok til den fremtidige regningen dersom det ikke blir innført ekstraordinære tiltak nå.

For å forstå effekten av et klima i endring og påvirkningen det vil ha på infrastrukturen, så argumenterer Riksrevisoren for at det ikke er tilstrekkelig kunnskap om sårbarheten ved infrastrukturen (Riksrevisjonen, 2022). For å kunne danne seg denne forståelsen krever det utforming av bedre løsninger, tiltak, og øke kunnskapsnivået om muligheten for å klimautruste infrastrukturen. Han viser til både Samferdselsdepartementet sitt arbeid med kostnadseffektive og risikoreduerte tiltak og Nærings- og fiskeridepartementet sitt ansvar for kystens infrastruktur. Uten tilstrekkelig informasjon er det vanskelig for befolkningen å danne seg en tydelig formening om behovet for ekstraordinære tiltak ved infrastrukturen. Dette kan være en del av årsaken til at det ikke har blitt gjort mer for å utruste infrastrukturen. I utgangspunktet kan det antas at en bedre tilgang på informasjon vil gjøre befolkningen mer engasjert og samtidig legge et press på myndighetenes vilje til å bevilge penger. Samtidig kan det ikke antas at den utgitte informasjonen er noe som når inn til alle, eller at informasjonen alltid er helt korrekt. Siden befolkningen ikke er allvitende, er heller ikke løsningen alltid så åpenbar. Det som kompliserer det ytterligere, er at en nyere undersøkelse fra Opinion fra april 2022 viser at det har vært en nedgang i antall unge som er bekymret for klima. I undersøkelsen til Opinion ble unge mellom 15- 25 år spurt om hvor bekymret de er for klimaendringer, og 53% svarte at de var bekymret. Dette var en nedgang fra året før da 63% svarte at de var bekymret. I denne sammenheng ble det spekulert om årsaken har noe med at flere føler at klimautfordringene har blitt mer normalisert. I tillegg har verdenssamfunnet vært preget av en koronapandemi, og nå nylig krigen mellom Ukraina og Russland (Rashid , 2022). Oppfattelsen av hva som føles som en livstruende trussel kan endre seg dersom det samtidig oppleves å være flere truende hold. Et spørsmål i denne sammenheng vil kunne være om dette vil si at usikre tider kan gi lite rom for tanker om fremtidige problemer?

5.3 Har det i hittil blitt innført ekstraordinære tiltak?

Isolert sett kunne det blitt argumentert for at på grunnlag av beslutningen om å fortsette med elektrifisering av plattformene så er det sikkerhetisert. Jon Kristiansen ønsket mer handling for å avhjelpe kraftsystemet både på kort og lang sikt, og argumenterte for at elektrifisering kan skape produktive jobber, og kunne kutte i utslippene. Dagens status er at petroleumsindustrien planlegger å utvide elektrifiseringen av plattformene. Dette viser at

politikerne i Norge er enige med Kristiansen at «ekstraordinære handlinger krever *ekstraordinære tiltak*», som i denne sammenheng er elektrifisering av olje- og gassplattformene (Kristiansen, 2022). Problemet oppstår ved kriteriet diskutert i forrige avsnitt, det vil si at den offentlige meningen om fortsettelsen av elektrifisering av plattformen er splittet. Uten en aksept fra offentligheten er ikke sikkerhetsproblemet blitt sikkerhetisert ifølge Københavnerskolen sin teori (Diskaya , 2013).

Ved informasjonsinnhentingen til den empiriske delen i oppgaven var det tydelig at det var flere offentlige aktører som har sett til oljenæringen som et område hvor det kan gjøres store positive endringer for klima. Gjennom tidene har oljeindustrien bidratt til en enorm formue for Norge, men de beste årene ser ut til å tilhøre fortiden dersom petroleumsindustrien skal redusere utslippene sine med 50% av nivået i 2005 (Torvanger , 2022). Et annet element ved elektrifisering av plattformene er om det i praksis faktisk kan anses som et ekstraordinært tiltak. Har dette tiltaket gått på tvers av den normale politiske sfære og vært en brytning i den tidligere politiske prosessen? Dette er vanskelig å svare på når både den tidligere borgerlige regjeringen og andre forskere har uttalt at de er usikre på den globale klimaeffekten av elektrifisering av plattformene (Molnes , 2022). Med tanke på de beregningene utført i dag er det en usikkerhet ved om elektrifisering i lengden vil være den store utslippsredderen. Situasjonen blir ikke bedre som Haugland og Ytreberg påpekte, at noen politiske aktører opptrer som «klimaforsinkere». Det faktum at utslippene har blitt redusert med 3,9% siden 1990 når målet er 55% før 2030 sier mye om hvor viktige ekstraordinære tiltak kan være for å endre den kursen vi har nå (Haugland & Ytreberg, 2021). Samtidig kan det argumenteres for at en liten reduksjon i utslippene er bedre enn ingen, siden store endringer ved utslippene i industrien kan bli utfordrende for en oljenasjon som Norge. Samtidig dersom målet er å få til en stor innvirkning på det norske klimaregnskapet så kan det mulig hevdes at avvikling av oljeindustrien nettopp kan anses som et ekstraordinært tiltak. Samtidig som det kunne vært et mer ekstraordinært tiltak vil det kunne by på andre konsekvenser. De ansatte i petroleumsnæringen kan oppleve å føle at de har blitt påført inngripende tiltak, noe som kan kreve en massiv omstilling til et annet arbeid. Om dette uten videre vil bli godtatt av befolkningen er tvilsomt. Mange kan ha ønske om å aktivt handle for klimautfordringen, men samtidig sitte med opplevelsen at prisen blir for høy til å betale for den enkelte, slik som enkelte har argumentert for i kritikken av Københavnerskolen sin teori (Oels, 2012). I dagens situasjon er det få antydninger om at oljeindustrien vil bli avviklet.

Behovet for ekstraordinære tiltak for å utruste infrastrukturen i Norge har også blitt preget av det tidligere beskrevne offentlighetens dilemma, som gjør det problematisk å få oversikt over offentlighetens mening. I tillegg har det tidsmessig ikke vært mye rom for refleksjon eller akutte løsninger, siden tilsynsrapporten til revisoren ble utgitt i 2022. På tross av dette har Liv Kari Skudal Hansteen vært tidlig ute for å uttrykke et behov for ekstraordinære tiltak, og har vist til mer konkret hva de ulike departementene bør gjøre, noe hun har fått medhold i fra ulike politikere. Ettersom det kan antas at den tidligere regjeringen sin holdning ble preget av at Klimarisikoutvalget, som mente at Norge var mindre sårbar for klimautfordringer enn de aller fleste andre land, blir det spennende å se om den nåværende regjeringen deler samme oppfatning (Finansdepartementet, 2021).

Det er mulig at infrastrukturen ikke er utrustet til å håndtere klimautfordringene, men det er utvilsomt at funksjonen til en resiliens – indikator fra CRES prosjektet bidrar. Ved hjelp av denne indikatoren vil det være mulig å vite når en hendelse vil inntreffe og kunne gjenopprette forholdene etterpå som kan endre fokuset og øke kapasiteten (Nitter , 2021). I denne sammenheng hevdes det at prosjektet kan få tidligere nedprioriterte områder til å bli prioritert. Samtidig som at prosjektet vil være nyttig, kan det diskuteres om det er et ekstraordinært tiltak. Vil et slikt prosjekt oppfattes som et ekstraordinært tiltak som har beveget seg fra den normale politiske prosessen for å legitimere en tvist i en politisk prosess?

Når Liv Kari Skudal Hansteen uttrykte at det var behov for ekstraordinære tiltak ved infrastrukturen i Norge henviste hun også til informasjonsutdelingen og kunnskapsnivået om situasjonen som en del av problemet. Dagens regjering skriver også på sine nettsider at klimarisiko må håndteres gjennom informasjonsarbeid. I denne sammenheng har de opprettet nettverket Naturfareforum og nettsidene Klimatilpasning og klimaservice. I tillegg har det blitt innført endringer i plan- og bygningsloven, og arbeidet Statens vegvesen og Bane NOR SF for å bedre infrastrukturen, samt sikre usikre partier av bekker og elver (Regjeringen, 2021). Disse tiltakene vil være nyttige, men samtidig er det tydelig at en utrusting av infrastrukturen vil kreve en økt bevilgning til kommunene. Det store spørsmålet er om Norge har økonomien til å kunne investere i en mer tilpasningsdyktig infrastruktur for klimaendringene. I tillegg har flere fått kjenne på økningen i strømprisene, som har preget økonomien til en stor del av befolkningen.

Det som er ganske sikkert er at problemstillingen og en klimasikring av infrastrukturen må tas stilling til før eller senere. Dette kommer tydelig frem i den tredje delen av klimarapporten til FN. For å kunne nå klimamålet i Paris-avtalen innen 2030, vil det kreve kutt i alle sektorer, er budskapet fra klimapanelet (Miljødirektoratet, Klimautfordringer, 2021). Dersom infrastrukturen ikke blir utrustet slik at den er robust nok til å tåle skadene på infrastrukturen vil det få alvorlige konsekvenser. Dersom man ser på diskusjonen rundt elektrifisering av plattformene så blir det også understreket at det bare kan bli gjennomført dersom infrastrukturen blir oppgradert. Jon Kristiansen mener at en omstilling av alle plattformene vil kreve investeringer i infrastrukturen, samt en utrusting av strømmettet. Også Liv Kari Skudal Hansteen ønsker investeringer i infrastrukturen for at den skal ha tåle klimaendringene. På tross av at flere peker på samme problem, så gir ikke dette en garanti for at ekstraordinære tiltak vil bli innført. Det blir spesielt utfordrende dersom Københavnerskolen sitt kriterium om en godkjennelse fra offentligheten skal bli hensyntatt.

6.4 Ekstraordinære tiltak: en legitimering av en politisk unntakstilstand?

Som tidligere poengtert i teksten er sikkerhetisering ofte nødvendig og ønskelig i situasjoner som kan resultere i katastrofale konsekvenser for menneskeheten. Samtidig kan man stille seg spørsmålet om hva det er som er verdt å sikkerhetisere? Og hvor skal grensen settes? Kan det som anses som nødvendige tiltak for befolkningen sin overlevelse, faktisk være inngripende i individets frihet? Claire Dupont hevdet at Europa har innført sikkerhetisering. Dette har åpnet muligheten for at enkeltsaker kan hoppe over den politiske prosessen i situasjoner hvor det blir anset som ytterst nødvendig (Dupont , 2018). Muligheten for at tiltak kan bevege seg over den «normale» politiske prosessen har også vært fremtredende i Norge de siste årene. De siste to årene vi erfart hvordan det er å bli satt i en unntakssituasjon med frihetsbegrensende tiltak. Det kan tenkes at koronapandemien har gjort befolkningen mer rustet til å akseptere tiltak som kan være frihetsberøvende. Samtidig viser det seg at dette ikke stemmer helt. I november 2021 publiserte Opinion en annen undersøkelse om hvorvidt folket ønsket at myndighetene burde innføre like kraftige tiltak for å stoppe klimakrisen som det ble gjort for å stoppe koronakrisen. I undersøkelsen var det 19.000 deltagere, hvorav 27% sa ja, mens 50% sa nei til myndigheten kunne innføre slike tiltak (Opinion, 2021). Dette kan gi en antydning om at en stor del av befolkningen ikke ønsker en slik håndtering for å bekjempe klimautfordringene. Likevel er det vanskelig å anta at befolkningen ville angitt samme svar dersom de fikk et spesifikt spørsmål om ekstraordinære tiltak for å elektrifisere olje- og gassindustrien eller utruste infrastrukturen. Svaret på en slik undersøkelse kan være preget av elementer som

interesseområde, eller hvordan retorikken har blitt anvendt. Samtidig er nok en del enige med Jon Kristiansen at «ekstraordinære hendelser krever *ekstraordinære tiltak*» (Kristiansen, 2022). Dersom en stat opplever situasjonen som truende nok og ikke ser en annen løsning, kan det oppleves som nødvendig med nettopp en slik løsning.

Det blir samtidig advart om at en suksessfull sikkerhetisering av klimaforandringer kan føre til en legitimering av politisk unntakstilstand. Dersom det åpnes en aksept for en innføring av tiltak som kan hoppe over den normale politiske prosessen kan dette risikere å bli misbrukt (Oels, 2012). Som nevnt i det teoretiske kapittelet så er menneskers oppfattelse av en trussel subjektiv. Min oppfattelse av en trussel kan være annerledes enn naboen sin. Denne tolkningen av en trussel kan føre til at det myndighetene anser som en livstruende trussel, ikke er noe befolkningen nødvendigvis er enig i. På tross av dette kan de legitimere det på bakgrunn av deres vurdering av at trusselen kan ha livstruende konsekvenser for befolkningen.

På den ene siden kan det argumenteres for at elektrifisering av olje-og gass plattformene og infrastrukturen er vanskelig å sikkerhetisere fordi det teoretiske rammeverket til Københavnerskolen er snevert. Hovedfokuset til teorien er at det er en autoritær aktør, gjerne politisk som skal ytre at det er en situasjon som trenger ekstraordinære tiltak og som trenger en aksept fra befolkningen. Dette kan gjøre det krevende å få til sikkerhetisering. På en annen side så kan problemstillingen sette i gang en debatt om krisehåndtering av klimautfordringer i dag. Noe som både vil fremme det Norge har lyktes med, men også fremme behovet for endringer som burde bli innført. Samtidig er det vanskelig å si at klimautfordringene er sikkerhetisert bare på bakgrunn av de valgte feltene i empirien. Klimautfordringer kan omhandle mye mer, men samtidig gir de en indikator på det norske folk sitt ønske, og potensialet for å kunne sette inn ekstraordinære tiltak for å bidra til å løse klimautfordringene.

7. Konklusjon

I denne oppgaven har jeg undersøkt om prosesser rundt klimautfordringene i Norge har blitt sikkerhetisert basert på kriteriene fra Københavnerskolen sin teori. Med en økende interesse for klimaforandringer gjennom 1990- tallet, har det i etterkant vært flere talehandlinger om behovet for ekstraordinære tiltak. Tidligere har det blitt hevdet at klimaforandringene har blitt sikkerhetisert i Norge og EU. Denne påstanden ble bakgrunnen for mitt valg i oppgaven om å undersøke om det ville blitt samme konklusjon dersom klimautfordringene i Norge ble forstått

som begrensning av utslipp av klimagasser og klimatilpasning av infrastrukturen. Ved innhenting av informasjon til empiridelen av oppgaven så utpekte aktørene Jon Kristiansen og Liv Kari Skudal Hansteen seg med sine talehandlinger for behovet for ekstraordinære tiltak seg. Kristiansen argumenterte for at elektrifisering av olje – og gassplattformene ville bidra til å gi et mer klimaeffektivt utslipp. Isolert sett kunne det blitt argumentert for at på grunnlag av et flertall i Stortinget ønsker å fortsette med elektrifisering, så har den politiske behandlingen av dette blitt sikkerhetisert. Samtidig viste det seg å være vanskelig å få et helhetlig inntrykk av hva folket mente om de mulige ekstraordinære tiltakene. Debatten bærer preg av en overvekt at de som var imot elektrifisering av olje- og gassplattformene, men dette ga ikke en fasit på om offentligheten godkjenner det. Den samme problemstillingen utspilte seg ved offentlighetens mening om å utruste infrastrukturen. Klimarisikoutvalg til Regjeringen har tidligere konkludert med at Norge er et tilpasningsdyktig land, mens Skudal Hansteen argumenterte for at klimatilpasning av infrastrukturen er kritisk for å avverge tap av menneskeliv og skader på bygninger. Begge aktørene i de valgte fagfeltene har en posisjon som gir de evnen til å overbevise publikumet om å akseptere de eventuelle tiltakene, men kriteriet til Københavnerskolen om å bli akseptert av offentligheten blir ikke oppfylt. Responsen fra offentligheten gir en indikator på deres mening, og dersom ekstraordinære tiltak blir iverksatt uten samtykket fra folket, kan det risikere i en legitimering av en politisk unntakstilstand. Enkelte har argumentert i denne sammenheng for at en potensiell udemokratisk prosedyre bare er en påstand. Dette forteller noe om kompleksiteten ved å kunne konkludere med at klimautfordringene i Norge er blitt sikkerhetisert. Både elektrifisering av olje- og gass plattformene og ønsket om å klimautruste infrastrukturen, demonstrerer at klimautfordringene vi står ovenfor har forsøkt å bli solgt inn som et sikkerhetsbegrep. Likevel kan det virke som at det ikke har resultert i eksepsjonelle tiltak på tvers av grenser av det som anses som normalt.

Litteraturliste

- Özcan , S. (2013, 03 21-23). The 2013 WEI international Academic Conference Proceedings. *Securitization of energy through the lenses of copenhagen school*, s. 18.
- Brekkehus , A. (2022, 03 03). *Riksrevisorens rapport om klimatilpasning er et høyt varsko* . Hentet fra Byggindustrien : <https://www.bygg.no/riksrevisorens-rapport-om-klimatilpasning-er-et-hoyt-varsko/1492338/> den 15.03.22
- Buzan, B., Wæver, O., & Wilde, d. J. (1998). *Security: A new framework for analysis*. London: Lynne Rienner Publishers .
- Diskaya , A. (2013, 2 1). *Towards a critical securitization Theory: The Copenhagen and Aberystwyth Schools of Security Studies* .
- Dupont , C. (2018, 11 19). West European Politics . *The EU's collective securitisation of climate change* , ss. 369-390.
- Equinor . (u.d.). *Slik bidrar vi til lavere utslipp globalt: vi framskynder overgangen til et lavkarbonsamfunn med elektrifisering* . Hentet fra Equinor : <https://www.equinor.com/no/what-we-do/electrification.html> den 06.04.22
- Finansdepartementet. (2021). *Meld.St.14 (2020-2021)* . Hentet fra Regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-14-20202021/id2834218/?ch=6> den 02.04.22
- FN- Sambandet . (2021, 11 08). *FN- sambandet* . Hentet fra Klimaendringer : <https://www.fn.no/tema/klima-og-miljoe/klimaendringer> den 20.03.22
- FN-Sambandet. (2020, 12 22). *Parisavtalen* . Hentet fra FN- Sambandet : <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/miljoe-og-klima/parisavtalen> den 19.03.22
- Gad, U. P., & Petersen, K. L. (2012, 09 13). Samtaler om Københavnerskolen - begreper om politikk i studier av sikkerhetisering . ss. 329-352.
- Haugland , B. K., & Ytreberg, A.-K. (2021, 08 26). *Klimaforsinkelse: En større trussel enn klimafornektelse*. Hentet fra E24: <https://e24.no/det-groenne-skiftet/i/dnvej/klimaforsinkelse-en-stoerre-trussel-enn-klimafornektelse> den 28.03.22
- Havstam , I. W. (2022, 03 01). *Detta må du vite om FN's klimapanel's nye rapport*. Hentet fra FN- sambandet: <https://www.fn.no/nyheter/dette-maa-du-vite-om-fns-klimapanel-s-nye-rapport> den 19.03.22
- Homleid , Å. (2022, 02 02). *SINEF: - ikke nok klimatilpasning i kommunenes arealplaner* . Hentet fra Byggindustrien : <https://www.bygg.no/sintef-ikke-nok-klimatilpasning-i-kommunenes-arealplaner/1489695/> den 22.03.22

- IPCC. (2022). *The intergovernmental Panel on Climate Change*. CH-1211 Geneva 2, Switzerland: World Meteorological Organization.
- Klimaloven, §.4 (2017, 06 16). *Lov om klimamål (LOV-2017-06-16-60)*. Hentet fra Lovdata: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-60> den. 20.03.22
- Kristiansen, J. (2022, 03 11). *Et krafttak for morgendagens næringsliv*. Hentet fra HA- debatt: <https://debatt.h-a.no/2022/debatt/et-krafttak-for-morgendagens-naeringsliv/> den 12.04.22
- Leigland , L. E. (2021, 08 09). *FNs klimarapport: En alarm for menneskeheten* . Hentet fra FN- Sambandet : <https://www.fn.no/nyheter/fns-klimarapport-en-alarm-for-menneskeheten> de 21.03.22
- Miljødepartementet, K. o. (2020, 08 12). *Dette er klimakvoter*. Hentet fra Regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/klima/innsiktsartikler-klima/klimakvoter/id2076655/> den 18.03.22
- Miljødepartementet, K. o. (2021, 12 08). *Det grønne skiftet*. Hentet fra Regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/innsiktsartikler-klima-miljo/det-gronne-skiftet/id2879075/> den 14.03.22
- Miljødirektoratet. (2021, 09 01). *Klar for 55-pakken*. Hentet fra Regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/contentassets/2d336226e97740d99472b4a21119a184/annen-offentlig-etat/miljodirektoratet.pdf?uid=Miljodirektoratet> den 11.03.22
- Miljødirektoratet. (2021, 03 15). *Klimautfordringer*. Hentet fra Miljødirektoratet : <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/for-myndigheter/klimatilpasning/klimatilpasning-kraver-kunnskap/klimautfordringer/> den 06.03.22
- Miljødirektoratet. (2022, 04 04). *FNs klimapanel med kraftfull rapport om klimaløsninger*. Hentet fra Miljødirektoratet: <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/fns-klimapanel-ipcc/> den 04.03.22
- Molnes , G. (2022, 01 17). *Plattfor- elektrifisering: åtte spørsmål og svar om elektrifisering av sokkelen* . Hentet fra Tu Energi : <https://www.tu.no/artikler/atte-sporsmal-og-svar-om-elektri-fi-sering-av-sokkelen/516558> den 23.04.22
- Nitter , K. (2021, 11 05). *Infrastrukturen vår må klimatilpasses* . Hentet fra Gemini: <https://gemini.no/2021/11/infrastrukturen-var-ma-klimatilpasses/> den 26.03.22
- NTB. (2022, 03 04). *Riksrevisjonen med alvorlig kritikk: Norge ikke godt nok rustet for klimaendringer*. Hentet fra Byggindustrien : <https://www.bygg.no/riksrevisjonen-med->

- alvorlig-kritikk-norge-ikke-godt-nok-rustet-for-klimaendringer/1492313!
den25.03.22
- Nyhus , H. (2022, 02 14). *Støtten til å elektrifisere sokkelen slår sprekker* . Hentet fra NRK Vestland : <https://www.nrk.no/vestland/stotten-til-a-elektrifisere-sokkelen-slar-sprekker-1.15851391> den 21.04.22
- Oels, A. (2012). From "Securitization" of climate Change to "climatization" of the Security Field: Comparing Three Theoretical Perspectives. I A. Oels , *Hexagon Series on Human and Environmental Security and Peace* (ss. 185-205). SpringerLink .
- Opinion. (2021, 11 01). *"Mindre vilje til å møte klima med koronatiltak"*. Hentet fra Opinion.no: <https://opinion.no/2021/11/mindre-vilje-til-a-mote-klima-med-koronatiltak/> den 24.04.22
- Rashid , L. (2022, 04 08). *Unge er mindre bekymret for klimaendringene*. Hentet fra VG.no : Befolkningen er ikke allvitende og vet ikke nødvendigvis alltid sitt beste. Hentet fra <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/a7EowE/unge-er-mindre-bekymret-for-klimaendringene> den 17.04.22
- Regjeringen. (2021). *Meld.St.14 (2020-2021)*. Hentet fra Regjeringen : <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-14-20202021/id2834218/?ch=6> den 25.03.22
- RIF. (2022). *Administrasjon og styre*. Hentet fra Rådgivende ingeniørers forening: <https://rif.no/om-rif/administrasjon-og-styre/> den 24.04.22
- Riksrevisjonen. (2022, 03 03). *Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med å tilpasse infrastruktur og bebyggelse til et klima i endring* . Hentet fra Riksrevisjonen.no: <https://www.riksrevisjonen.no/globalassets/rapporter/no-2021-2022/dokument-3-6-2021-2022-undersokelse-av-myndighetenes-arbeid-med-klimatilpasning-av-bebyggelse-og-infrastruktur.pdf> den 25.03.22
- Söder, R. (2019). *Climate change and (in)security - Practical implications of securitization*. Hentet fra Uppsala Universitet: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1325559/FULLTEXT01.pdf> den 18.02.22
- Schjøtt- Pedersen, K. (2022). *Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med å tilpasse infrastrukturen og bebyggelse til et klima i endring*. Riksrevisjonen.
- Ssb. (2021, 10 21). *Valgdeltakelse* . Hentet fra Ssb: <https://www.ssb.no/valg/stortingsvalg/statistikk/valgdeltakelse> den 23.04.22
- Stepka , M. (2022, 02 10). Identifying Security Logics in the EU poliicy Discourse . *The Copenhagen School and Beyond. A closer look at Securitisation Theory* , ss. 17-31.

- Szulecki, K. (2018). Energy Security in Europe; Divergent perceptions and policy challenges. I D. Elliott, *Energy, Climate and Environment*. Milton Keynes, UK: The open University.
- Tollaksen , T. G. (2020, 05 04). *Slik dekker staten nesten hele Equinors klimaplan* . Hentet fra Stavanger Aftenblad: <https://e24.no/olje-og-energi/i/50gaOW/slik-dekker-staten-nesten-hele-equinors-klimaplan> den 12.04.22
- Torvanger , A. (2022, 03 15). *Er det lurt å elektrifisere oljeplattformene?* Hentet fra Cicero.oslo.no: <https://cicero.oslo.no/no/posts/klima/er-det-lurt-aa-elektrifisere-oljeplattformene> den 20.04.22
- Unfccc. (2022). *Key aspects of the Paris Agreement* . Hentet fra United Nations Climate Change : <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement/the-paris-agreement/key-aspects-of-the-paris-agreement> den 20.03.22
- Vikingstad , J. (2022, 03 11). *Frp og Rødt alene om elektrifiserings-stopp, men vinden snur: en politisk endring* . Hentet fra E24: <https://e24.no/olje-og-energi/i/1O3QVJ/frp-og-roedt-alene-om-elektrifiserings-stopp-men-vinden-snur-en-politisk-endring> den 27.03.22
- Warner , J., & Boas , I. (2019, 03 13). Securitization of climate change: How invoking global dangers for instrumental ends can backfire . *Environment and Planning C: Politics and Space* .
- WWF. (2021, 03 19). *Elektrifisering av norsk sokkel* . Hentet fra WWF notat : <https://media.wwf.no/assets/attachments/WWF-Notat—Elektrifisering-av-norsk-sokkel-190302021.pdf> den 21.04.22
- WWF. (2021). *Norge ut av oljealderen*. Hentet fra WWF: <https://www.wwf.no/klima-og-energi/ut-av-oljealderen> den 24.04.22
- Øvrebekk, H. (2021, 03 02). *Hvorfor er det ikke et folkeopprør mot elektrifisering av sokkelen?* Hentet fra Stavanger Aftenblad : <https://www.aftenbladet.no/meninger/kommentar/i/Gajdpq/hvorfor-er-det-ikke-et-folkeopproer-mot-elektrifisering-av-sokkelen> den 24.04.22